

קובץ
הערות וביאורים

בלקו"ש, בנגלה ובחסידות

תזריע, פ' החודש
גליון ל (רכט)

יוצא לאור ע"י

תלמידי בית המדרש דמוסד חינוך אהלי תורה

417 טראַי עוועניו • ברוקלין, ניו יארק

שנת חמשת אלפים שבע מאות ארבעים וארבע לבריאה

בס"ד עש"ק פ' תזריע תהי' שנת דברי משיח

ת ו כ נ ה ע נ י נ י ם

ל ק ו ט י ש י ח ו ת

קדשי שעה חמור מקדשי דורות כג
אי ילפינן קדשי דורות מקדשי שעה כד
הטעם דלא ילפינן קדשי דורות מקדשי שעה כה
דעת ריה"ג בקדשי שעה וקדשי דורות כה
דמעשה עמלק יש לו שייכות ליה"ה כו
לצאת חיוב לחם משנה ד

נ ג ל ה

מחצית השקל בזמן הזה (גליון) ד
כשנפל טליתו מעליו מתי צריך לחזור ולברך (גליון) ה
כלים שבלעו חמץ קוה"פ נכשרים ע"י הגעלה ו
הגעלה בכלי מתכת ו
יסק כלי חרס מבפנים אין מועיל כלום ו
מלוי ועירווי בכלי זכוכית לחמץ בחמין ו
כלי זכוכית אי"צ שום הכשר לפסח ז
כיסוי על חררה צריך ליבון גמור ח
סומכים על רוב דכלי שני א"צ הגעלה ח

ח ס י ד ו ת

רמ"ח מקע ושס"ה ל"ח בג"ע י
בירור ותיקון להז' אומות משא"כ עמלק (גליון) יא
מתי התחיל עיקר הנס דפורים (גליון) יא
גילוי אלקות במוחש בזמן הבית, משא"כ בזמן הגלות -
(גליון) יא
בענין הנ"ל (גליון) יב
הביטול ד"אני נבראתי לשמש את קוני"י כז

ש י ח ו ת

אם רבה שחט"י לר"ז פירושו כפשוטו או לא יב
מדוע לא נאמרה פ' בהמות טמאות מיד אחרי מ"ח יד
בענין הנ"ל טו
בענין הנ"ל טז
ע"ז שרבה גילה לר"ז סודות התורה פעל בר"ז כלות הנפש. יז
דיוק הל' חסרון כיס יז
חסרון הזהב להמשכן יח

שתי המאורות הגדולים הם ביחס להכוכבים יח
לא ה' כלות הנפש אצל אברהם המלאך יט
לימוד הל' פסח ל' יום קודם החג כ
ברכת התורה על שיעור בראדיא (גליון) כ
קם רבה שחט' לר' זיגרא כא
מדוע לא נאמרה פ' בהמות טמאות מיד אחרי מ"ת כג

הערות ללוח היום יום כט

ל ק ו ט י ש י ח ו ת

א. בלקו"ש חלק י"א ע' 243 וכן בספר יגדיל תורה (תשובות וביאורים בשו"ע) אות פ"ג מביא שם "ומ"ש אשר נראה באחרונים שאם עושים כן, ברכה כל אחד לעצמו, לא יצא ידי החיוב של לחם משנה, לא ידעתי מקור על זה, ואדרבה בפירוש כתב באשל אברהם להגה"צ מבוטשאטש לסימן רע"ד שיוצא ידי חובתו של לחם משנה אף שמברך ברכת המוציא לעצמו, ולא עוד אלא - אפילו אם השומע לא נטל ידיו עדיין, הועתק ג"כ בארחות חיים שם..."

ולא הבנתי דהרי שם גופא בשו"ע אדה"ז סי' רע"ד סעי' ד' כתב וז"ל: אין המסובין רשאים לטעום עד שיטעום הבוצע אם הם זקוקים לככר דהיינו שאין להם לחם משנה לפני כל אחד והם יוצאים ידי חובתם במה ששומעים ממנו ברכת המוציא שמברך על לחם משנה ואוכלים מאותו לחם משנה וכו' וכן בס' תע"ג סעי' כ"ד, ובבדי השולחן סי' פ"ב אות ו' מביא ... אבל בשו"ע אדמו"ר סי' תע"ג כ"ד כ' וז"ל: כיון שהם יוצאין בברכת המוציא של בעה"ב הם יוצאין ג"כ בלחם משנה של הבעה"ב מבואר ג"כ דאם אינן יוצאין הברכה מבעה"ב גם לח"מ אינם יוצאים וכו' עכ"ל. נמצא דגם הקצת השולחן לומד דזה משמע מאדה"ז, א"כ למה כתוב דלא ידוע המקור לזה?

שאל שמעון דויטש

נ ג ל ה

ב. בגליון האחרון (כט) הואיל הת' י.ש.ג. להשיב על שאלתי בנוגע למחצה"ש במדינה שאין שם מטבע של חצי. והביא משו"ת מנח"א ח"א ס"ל שהתיר במדינתו לתרום מטבע העללע"ר שהוא מחצית המטבע של שתי העללע"ר, למרות שאין עליו שם מחצית. ולאירך הביא שכספר דרכי חיים ושלום כ' שהוא הי' מחמיר לתרום המחצית ממטבע של מדינה אחרת.

וליישב הסתירה נ"ל, דהנה בשו"ת מנח"א שם התיר מב' טעמים, א) שעדיין הי' שגור בפי ההמון לתאר מטבע העללע"ר בשם חצי צא"ל, שזה הי' מטבע הישן במדינה ההיא, וע"כ עדיין שם מחצית עליו'.

ב) דכל שהוא חצי מטבע אחר די ככך, וא"צ שיתואר דוקא בשם חצי.

בהמשך התשובה מביא, שאביו הגה"ק שליט"א הסכים להוראתו, מטעם הא', שעדיין נק' חצי צאל.

והנה, הספר דרכי חיים ושלום ה"ה מהנהגותיו בעת שהוא ה' המנהיג וכו', דהיינו שנים רבות אחרי כתיבת התשובה. ומסתבר, עד אז כבר נשחק התואר המיושן - חצי צאל, והשתמשו ההמון בתואר החדש - העללע"ר. וא"כ הרי אין שייך אלא היתר הב' שחידש הוא מסברתו, וע"ז לא רצה להסתמר, וע"כ החמיר לתרום ממטבע מדינה אחרת.

(ולכאורה אין בזה חשש דדינא דמלכותא דינא - והרי במדינה זו נקבעה מטבע אחרת, דהא מצינו בריבוי מקומות בש"ס שהשתמשו במעות מדינות אחרות, מעות קפוטקיא בא"י, צורי וכו' וכו', כל שלא נאסר מדין המלכות, דאז מיפסיל לכאורה).

ועדיין יש לפקפק בחומר זה, מפסק הרמ"א בר"ס תרצ"ד, "מחצית מן המטבע הקבוע כאותו מקום וכאותו זמן".

* * *

עוד בגליון הנ"ל, (כט) כותב הת' י"ק בנדון נפלה טליתו מעליו, אף בעודו לבוש ט"ק, שלדעת אדה"צ בש"ע, צריך לחזור ולברך, ושכ"כ בשו"ת אמרי יושר ח"כ ס"ט ס"ד. ולמרות שכ"כ בילקוט "הערות בש"ע אדה"צ" בשם ס' הנ"ל, אך המעיין בגוף הספר אמרי יושר שם יראה שהסיק שאין לחזור ולברך, וגם שמעולם לא דייק כן מדברי אדה"צ, אלא שהשאיל לשונו להדגשת סברתו הוא.

ולענ"ד ברור שא"צ לחזור ולברך, וכמסקנת המחצה"ש והתהל"ד. והיינו משום דג' דרגות יש: א) פושט ע"מ ללבוש לאחר - א"צ לברך; ב) פושט ע"מ שלא ללבוש לאחר - צריך לברך (אף שנשאר עליו ט"ק); ג) פושט סתם - תלוי אם לבוש ט"ק, אז א"צ לברך, ואם לאו צריך לברך, מכיון שהסיח דעתו מהמצוה.

והרי בנפלה מעליו, אין בזה לא דעת חיובית - אופן הא', ולא דעת שלילית - אופן הב'. וא"כ נכנס בגדר פושט סתם, וכל שנשאר עליו ט"ק א"צ לברך.

הרב לוי יצחק ראסקין
- ברוקלין נ.י. -

ג. בשו"ע אדמוה"צ סי' תנ"א סעי' ס"א. כתב וז"ל: "...ולא אמרו שכ"ח אינו יוצא מידי דופיו לעולם אלא כשנבלע בו האיסור ע"י חמין או ע"י חריפות..." עכ"ל"ק.

עיין הערה על סעי' ע"ג.

בסי' תנ"א סעי' י"ג וז"ל: "... ויש חולקין ואומרים שכל הכלים שבלעו חמץ קוה"פ אפי' ע"י האור בלבד הרי נכשרין ע"י הגעלה דכיון שבשעת בלעתו בלעו דבר היתר... לפיכך הקילו להכשירן ע"י הגעלה בלבד". עכלה"ק.

ולכאורה יש להבין מה ר"ל לפיכך "הקילו", הרי ההיתר של "היתר בלע" הוא היתר ע"פ תורה (וכמו שמוסבר שם בהגה טעם הדבר) וא"כ מה שיך הלשון "הקילו" הדומה להיתר דרכנו.

בסי' תנ"א סעי' י' וז"ל: "... אבל בכלי מתכות שאינו פקע מחמת חום האש הרי הוא יכול למלאותו גחלים מבפנים וישהה אותם בתוכו עד שאם יגע אדם בצד החיצון של הכלי יהי' היד סולדת בו מחמת שנתלבן הכלי מן הגחלים". ... עכלה"ק.

מסעי' הנ"ל יוצא שכלי הצריך הגעלה והוא רוצה לעשות ליבון קל צריך למלאותו גחלים מבפנים. ויש לעיין א' מה יהי' הדין אם רוצה לעשות ליבון חמור, האם אז יהי' צריך היסק מבחוץ.

ב' מה יהי' הדין בכלי חמץ של מתכת הבלוע ע"י האור האם מספיק היסקו מבחוץ כי הרי בסעי' י"ג כתב אדמוה"ז כשיש צד אחר להתיר בהלכות פסח אז חמץ נקרא היתר בלע, וביחד עם שיטת המגן האלף המחולק על הפרמ"ג שכליבון בכלי מתכת לא צריכים היסקו מבפנים, לא נהי' צריך להסיקו מבפנים דוקא.

בסי' הנ"ל סעי' ח' ט' וז"ל: "... אבל כלי חרס שדרך היסקו כל השנה מבחוץ... אף אם רוצה להכשירו ע"י היסק מבפנים... אין זה מועיל כלום גזירה שמה יחוס עליו שלא יתבקע מחמת הגחלים".

ובסעי' ט': ואפילו אם רוצה להסיקו מבפנים ומבחוץ כגון שמכניסו ריקן לתוך התנור מלא אש... אין זה מועיל כלום גזירה... "עכלה"ק.

הנה אדמוה"ז מביא הלשון "אין זה מועיל כלום", משא"כ לשון המחבר הוא אינו מועיל "להם", והטור כתב "כהן".

ואולי עם מלת "כלום" מרמז לנו אדמוה"ז מה יהי' הדין עם עבר וליבון כ"ח ובישל בו בשוגג. שהפמ"ג סי' תנ"א ס"ק ב' כתב "ובשוגג י"ל דשרי" אבל החכמת שלמה בסעי' א' כתב "דבכל ענין אסור" וע"י מלת "אין זה מועיל כלום" ר"ל אפילו בדיעבד אינו מועיל כהחכמת שלמה הנ"ל.

שם בסי' הנ"ל סעי' ע"ג: "כל כלי זכוכית... א"צ שום הכשר לפסח אלא די להם בשטיפה כדינה לפי שהם חלקים וקשים ואינן בולעין כלום וי"א שאפילו הגעלה אינה מועלת... דכיון

שתחלת ברייתן הוא מן החול הרי הן בכ"ח... עכלה"ק.

עיינ בשדי חמד אסיפת דינים, דיני הכשר כלים אות כ"א שעמד על המחקר מה יהי' הדין אם נוכל לעמוד על המציאות הנכונה ע"י בדיקות, באופן הבליעה שבכלי זכוכית ועל יסוד בירור זה לפסוק האם כלי זכוכית בולע או לא.

עיינ גם שו"ת נודע ביהודה מהדורא קמא יו"ד סי' כ"ח ובספר "כשרות ושבת במטבח המודרני" דף פ"ב.

בסי' הנ"ל סעי' ע"ג: "כל כלי זכוכית... אם רוב תשמישו כל השנה הוא בחמין או אפילו בצונן אלא שרוב הפעמים דרך להשהות משקה חמץ בתוכו מעת לעת או יותר... אף בדיעבד אסורין החמין שנשתמשו בו או המשקה שעמד בו מעל"ע אלא א"כ הכשירו קודם שנשתמש בו ע"י הגעלה או ע"י מילוי ועירו"י. עכלה"ק.

ועיינ בשו"ת אמרי יושר ח"ב סי' קמ"ד ד"ה ושוב וז"ל: ויש לי בזה תמ"י על הרב ז"ל סי' ע"ג... וע"כ הרב לצדדין קתני ע"י הגעלה היינו בנשתמשו בחמין אין מילוי ועירו"י מועיל כלום וע"י מילוי ועירו"י היינו בנשתמשו בצונן, והרי שימוש בצונן היינו ע"י י"ש דהוי דבר חריף וכדכר חריף אין מילוי ועירו"י פועל כלום כמ"ש הרב גופא בסעי' ס"א... ואולי דעת הרב ז"ל דדוקא ע"י חריפות מלח או כ"י"ש שחמיצו קשה אבל ע"י שאר דבר חריפות שפיר מהני מילוי ועירו"י... ומכ"מ לדינא צריך עיון בזה להקל בכלי זכוכית או בשאר כלים שהי' בהם י"ש לקיום ע"י מילוי ועירו"י דעינינו רואות שי"ש חריף וחזק מאד וצל"ע בזה כי הרב ז"ל סתם ולא ביאר מאין הוציאו. עכ"ל.

שם סי' תנ"א סעי' ס"ז: "אבל אם הניח שם תבשיל בקדירה אפי' הי' התנור חם התבשיל מותר אפילו אם מקום מושב הקדירה הי' מלוכלך מחמץ בעין אעפ"כ אם אין בו חשש שמנונית אינו אוסר יותר מכ"ק ובעובי שולי הקדירה יש יותר מכדי קליפה...". עכלה"ק.

הנה מקור דין זה הוא מהמ"א תנ"א ס"ק מ"ד, ועל מ"א הנ"ל עמד בשו"ת חת"ס או"ח סי' ק"ל וז"ל: והקשה מעלתו דבקליפה ליכא למ"ד כ"א בנטילת מקום כעובי אצבע כמבואר בי"ד סי' ק"ה ובהי' דהמחבר רס"י תמ"ז כתב נמי קליפה כבר הרגיש בחק יעקב וכ' שהוא לאו דוקא... עכ"ל.

(ועיינ בהגהות רעק"א סי' תמ"ז סעי' א' שנשאר בצ"ע על המחבר. ועיינ בשו"ע אדמוה"ז סי' הנ"ל סעי' ה' המשנה ממה שכתב המחבר וכתב: "ויסיר אותה בעומק כרוחב אגודל" כהח"י הנ"ל).

וממשיך בשו"ת ח"ס הנ"ל: "לפענ"ד ליישב דס"ל למ"א דליכא כאן אלא מעט חמץ בעין דהרי מקובץ ונקי הוא ... ולרוחא דמלתא כי אם יש קצת חמץ בעין וכו', וא"כ כיון דעכ"פ ליכא בעין אלא דבר מועט כזה סגי בקליפה". עכ"ל.

ואולי בזה מרמז לנו אדמוה"ז בשינוי לשונו מהלשון המ"א, כי הרי המ"א הנ"ל כותב "שהי' שם קצת חמץ בעין" משא"כ אדמוה"ז כותב ומוסיף: "הי' מלוכלך מחמץ בעין" לרמז שיש רק לכלוך ודבר מועט של חמץ ובזה מספיק כ"ק כהחת"ס הנ"ל.

אבל באמת א"א לומר שבשינוי הלשון אדמוה"ז מרמז את החת"ס הנ"ל כי הרי בסעי' נ"ו כתב "...אם לא היתה הרחת נקי' ומודחת יפה אלא הי' בה לכלוך חמץ בעין צריך ליטול בכל תחתונת המצה בעובי כרוחב גודל..." עכ"ל. הרי מביא הלשון "לכלוך חמץ בעין" ובכל אופן מצריך כדי נטילה.

ואולי יש לחלק ולומר שכשיש דבר מועט של חמץ אצל "הקדירה" אז צריכים כ"ק אבל אצל ממשות מצה צריך כ"נ).

בסי' הנ"ל סעי' מ"ב: "כיסוי של ברזל ששמיין על חררה כשנאפת על הכירה צריך ללבנו ליבון גמור כדינו ... עכ"ל".

ע"ן בספר שאלי ציון ח"ב סי' י"ט (מוכא בספר הגעלת כלים מבוא אות ד' ד"ה "וכדבריו") שרוצה להביא ראיה ממקור דין זה בשו"ע סי' תנ"א סעי' ט' שפעולת הליבון הוא לשדוף ולא לפלוט (ע"ן שו"ע סי' קכ"א ט"ז ס"ק ז' ובש"ך ס"ק י"ז), כי הרי אע"פ שאין דרך לאפות באופן שניצוצות נתזין אע"כ צריך הכיסוי ליבון גמור דוקא. ואינו מספיק מדת החום שהשתמשו בהאפי'.

בסי' הנ"ל סעי' ל"ג. "...ואפי' לא הגעיל כלל את הכפות ותחבן בפסח בתוך כ"ר יש להתירו באכילה... לפי שיש לסמוך על סברא הראשונה שהולכין בכל כלי אחר רוב תשמישו ועל דברי רוב האומרים שכל הכלים שנכלע בהם איסור ע"י חום כלי שני א"צ הגעלה כלל לפי שחום כלי שני אין בו כח להבליע כלל".

והעיר ח"א: ממה שכתב אדמוה"ז שסומכין על האומרים שכלי שני אינו בולע ואפ"ה הולכין בחר רוב תשמישו, שסובר דלא כהחכמת שלמה יו"ד צ"א וז"ל: בשלמא דבר הנאסר בלאה"כ ... אמרינן מגו דמהני הך הגעלה לאיסורין הנאסר שלא ע"י האור, מהני גם למה שנאסר ע"י האור... אבל אם לא נאסר תחילה רק השתא ע"י האור א"כ הגעלה זו מה טיבה... עכ"ל. ע"כ משמע הח"ש הנ"ל שהולכין בחר רוב תשמיש כשיש שני

איסורין אז הולכין בתר ההכשר של רוב תשמישו ואומרים מיגי לאיסור השני. משא"כ כשאין בלוע אלא באופן א'. אבל משו"ע אדמוה"ז רואים שמהני רוב תשמישו אפילו שכלי שני אינו בלוע כלל.

ולהעיר גם מסעי' ע"ג "... אבל אם עבר והשתמש בו בפסח אפי' בחמין בלא שום הכשר הרי חמין הללו מותרין אם רוב תשמיש כלי זה כל השנה הוא בצונן פחות מעת לעת. ... עכ"ל.

הרי רואים ג"כ שהולכין בתר רוב תשמיש אפילו השתמשו רק צונן ופחות מעת לעת ולא נכנס אלא איסור א'.

בסי' הנ"ל סעי' ל"א: "וכ"ז כשהקערה אינה ב"י מתשמיש כ"ר דהיינו שלא כפוח על אלפס רותח בתוך מעל"ע להגעלה זו שכל מה שנבלע בה ע"י כ"ר קודם מעל"ע להגעלה זו הוא נטל"פ וא"צ להגעלה ולהפליטה כלל מן הקערה מה"ת אלא מד"ס" עכלה"ק.

ולהעיר ממה שכתב המגן האלף סי' תנ"א ס"ק ו' בטעם להמתירים רוב תשמיש וז"ל: לכאורה קשה כיון שבלע פעם א' א"כ במה יצא ידי הבלוע שבלע מכבר שהרי אפילו פעם א' צריך הגעלה וראיתי בספר מק"ח שהביא בשם תשובת מנחם עזרי' שהרגיש בזה ותירץ כיון דנטל"פ הוא הם אמרו והם אמרו, ולפ"ז לדידן דאסרינן נטל"פ בפסח ממילא צריך הגעלה מדינא.

בסי' הנ"ל סעי' י"ד: "... ווכ"ר נקרא הכלי שהרתוחו בו המים אצל האש אפי' אם עכשו בשעה שמגעילין בתוכו אינו עומד אצל האש הרי זה נקרא כ"ר ומגעילין בתוכו כל כלי הצריך הגעלה בכלי ראשון אם המים שבתוכו הן עדיין רותחין דהיינו שמעלין רתיחה כמ"ש בסימן תנ"כ". עכלה"ק (ועיין סי' הנ"ל סעי' כ"ה וסי' תנ"ב סעי' ג').

ולכאורה צריכים להכין מה שכתב שכלי ראשון אפילו אינו עומד על האש נקרא כ"ר אבל צריך שיהיו מעלה רתיחה (דהרי, א) משמע "דבכל פעם" אפילו נבלע לא ע"י מעלה רתיחה ההגעלה צריכה להיות רותחין והרי למה הרי ככ"פ. (והנה המ"א פסק שצ"ל יס"ב ונקרא ג"כ כ"ר).

ב) הרי לכאורה רואים בחוש דכשמוציאים כ"ר מן האור הרתיחות לא נשאר כ"כ זמן כדי לעשות הכשר כלים.

ג) הנה המרדכי בע"ז סי' תתנ"ח וז"ל: שהרי הורה עצמה כשמסלקין אותה מן האש פוסק רתיחתה ואפ"ה הוי כ"ר.

הרב ראובן שמואל לפידות

- כולל -

ח ס י ד ו ת

ד. במאמר דש"פ פרה כד"ה זאת חקת התורה: מבאר בזה"ל "רדאף שהג"ע מצ"ע הוא בחי' נעלית ביותר, שנעשה ע"י ויטע אלוקים, ככ"ז צריך להיות בזה הוספה ע"י ב' התנועות דלעכדה ברמ"ח מ"ע. ולשמרה בשס"ה מל"ת, שע"ז ממשיכים בחי' נעלית ביותר גם מכמו שהג"ע הוא מצ"ע עכ"ל.

ולכאורה דורש ביאור: א. איך שייך ענין הרמ"ח מ"ע ושס"ה ל"ת בג"ע?

ב. גם צ"ל דהלא כל ענין ה"לשמרה" היינו כדי להזהר מל"ת, וזהו משום שיש יצה"ר - נחש הקדמוני - אבל לפני שהי' המציאות של נחש הקדמוני. דאין מציאות של רע א"כ מה שייך ענין השמירה*?

ואפשר לבאר זאת: השאלה הא' אפ"ל שזהו עפ"י מ"ש בלקו"ת ריש פ' שמיני. על רשב"י בזמן שהי' כמערה (וליתר ביאור עיין בלקו"ש ח"ג ע' 767) שקיום המצוות שלו, הי' ברוחניות. ועד"ז אפש"ל בענינינו שבג"ע הלעכדה ולשמרה זהו ברוחניות.

אבל מ"מ צריך ביאור מה בנוגע לשאלה הב' בנוגע למל"ת שע"ז נאמר ו"לשמרה", שזה שייך רק כשיש מציאות של מנגד, וא"כ איך זה יתכן שבג"ע יש מציאות של מנגד כנ"ל?

ואולי אפשר"ל שזהו ע"ד מ"ש בסה"מ תרס"ה ע' כ"ד בביאור ענין הבחירה, ומבאר שם דיש ב' מיני בחירה: א. בחירת הנשמה כאשר מלובשת בגוף, שזהו משום שיש העלם והסתר של הנפש הבהמית וכדי להסיר העלם והסתר של הנפה"ב זהו ע"י התבוננות שהאלוקות הוא תכלית הטוב וכו'.

ב. בחירת הנשמה מצ"ע, וכמו בצדיק גמור, שאף שאין לו הסתר מהנפה"ב שלו, מ"מ צריך לעורר האהו"י ע"י התבוננות. וממשיך לבאר זאת שבענין הבחירה ישנם ב' אופנים, בחירה א': באם לאדם יש ב' דרכים, ויש לו בחירה לבחור בדרך זו או בדרך אחרת, בחירה ב': לאדם יש דרך אחת, אבל יש לו בחירה באם ללכת בדרך זו או להישאר על עמדו. והיינו

(* לכאורה, הנה רואים שבפועל בג"ע היתה כן חטא עה"ד, אשר מזה מוכרח - מצד איזה הסבר שיהי', שגם בג"ע לפני החטא היתה איזה מציאות של רע.

שבאפשרותו לרצות או לא לרצות.

ועפ"ז אפ"ל שז"ע ה"לשמרה" שבג"ע. והיינו דאף שאין שם ענין של רע מ"מ צריך להישמר מלא לרצות, ועוד צריך לעיין בזה.

שאל משה אליטוב

- תות"ל 885 -

ה. בגליון כט אות י' שואל הרב פ.פ. בהמבואר בכ"מ בדא"ח (גם בד"ה זכור את אשר עשה ש.ז.) ההפרש בין מלחמת ז' אומות למלחמת עמלק, דבז' אומות המטרה היא כיבוש הארץ ובעמלק המטרה היא איבודו של עמלק, דלכאורה גם בז' אומות נצטוינו "לא תחיל כל נשמה". ומתרץ ע"פ דא"ח, ובהערת המערכת תירצו ע"פ נגלה וכו'.

ואישתמיטיל' להו מקום מפורש שנדונה בו שאלה (מעין) זו (ונסמן בשוה"ג למאמר זכור הנ"ל), והוא בלקנ"ש מטות תשמ"א [גבי ההפרש בין מלחמת כיבוש ומלחמת נקמה] הערה 8, ונקודת הביאור היא שהמלחמה בז' אומות היא לשם כיבוש, ו"לא תחיל כל נשמה" הוא דין בפ"ע. ובאתי להעיר.

* * *

בגליון הנ"ל אות יא שואל הרב נ.י. כמ"ש בד"ה כלילה ההוא ה'ש"ת שעיקר הנס דפורים הוא בקשת אסתר ותחנוני', דלכאורה איך אומרים שעצם הבקשה היא עיקר הנס (ולא התוצאות וכו').

ונראה לבאר זה כפשטות, דהנה מבואר בכ"מ שהנס דפורים הי' מלוכס בטבע, ולפי זה משמע דעיקר הנס הי' מה שבהשגחה מלמעלה הוכרחה אסתר למלכה לפני גזירת המן ואח"כ עלה בידה לבקש מאחשוורוש (כי זה שאחשוורוש שמע בקולה, כבר ארז"ל "הרג אוהבו מפני אשתו", היינו שזהו פרט בטבעו של אחשוורוש, אף שגם טבע זה הוא נס), ולפי זה מובן, דאף שהכל הי' נס המלוכס בטבע, החל מהמשתה שעשה אחשוורוש שבגללו נהרגה ושתי וכו', מ"מ עיקר ביטוי הנס הוא בבקשת אסתר. ועצ"ע.

* * *

בגליון שם שואל הרב הנ"ל בהערת כ"ק אד"ש בד"ה כלילה ההוא ה'ש"ת, על מ"ש שם שגילוי האלקות בביהמ"ק הי' ב"העשרה נסים", דמה שנקט דוקא אלו הוא משום שהיו גלויים, משא"כ בגלות אפילו בעל הנס אינו מכיר בנסו.

ונראה שאין כוונת כ"ק אד"ש (כפי שהבין הנ"ל) לשלול הנסים שבגלות, אלא כוונתו לשלול את שאר עניני גילוי אלקות שהיו בזמן הבית, כגון "יראה - יראה", וכיו"ב - ובזה מבאר כ"ק אד"ש דמה שנקט בהמאמר דוגמא מפורטת מגילוי האלקות שבמקדש הוא בדיוק, כדי להדגיש, שלא זו בלבד שבגלות אין הנסים גלויים, אלא דבזה גופא יש הפרש בין זמן הבית לזמנה"ג, דבזמן הבית הם היו ידועים לכל, ובגלות אפילו בעל הנס אינו מכיר בנסו. וק"ל.

הרב משה ישראל
- ברוקלין נ.י. -

ו. בגליון כט סי' י"א אות ב'. התיבות "משא"כ בזמן הגלות" שבהערה המתחלת "בהעשרה נסים" שבמאמר המתחיל כלילה הוא דשנת ה'ש"ת. הם פירוש המאמר, והכי פירושה של ההערה, דלהיות שהמאמר מבאר את ההפרש שבין זמן הבית לזמן הגלות, שבזמן הבית ראו הענינים שלמעלה מהטבע במוחש, משא"כ בזמן הגלות, והיות שבהעשרה נסים שהיו בבית המקדש מתבטא גודל ההפרש שבין זמן הבית לזמן הגלות, שבזמן הבית הרי לבד זאת שבעל הנס הי' מכיר בנסו, אלא עוד זאת שהיו נסים ידועים לכל, משא"כ בזמן הגלות לבד זאת שאין נסים ידועים לכל, עוד זאת שאין ידוע אפילו לבעל הנס, לכן "אולי י"ל דדוקא נקט אלו" (אי נמי הכי פירושו "משא"כ בזמן הגלות" שאין נסים ידועים לכל, כיון "שאפילו בעל הנס אינו מכיר בנסו").

הרב שלום מאראזאנו
- ברוקלין נ.י. -

ש י ח ת

ז. בשיחה ג' דש"ק העבר (פ' שמיני) בביאור הסיפור כמס' מגילה קם רבה כו'. שמעתי שואלים דלכאורה כ"ק אד"ש הקדים דאין ענין יוצא מידי פשוטו שלכן א"א להסתפק עם הביאור שבלקולוי"צ (ולהעיר ששם הובא שכ"ק אד"ש שלח ביאור בזה לאביו כו', ע"ש). ולכאורה הביאור בשתויי יין שהוא ע"ד הביאור בחסידות גבי נדב ואביהוא שהוא גילוי סודות התורה באופן שלמעלה ממדידות הפועל כלות הנפש אינו פשטות הפירוש דשתיית יין. ולכאורה פשוט שאם א' ילמוד פנימיות וסודות התורה דפורים ולא ישתה יין כפשוטו - לא יצא י"ח המפורשת בשו"ע, וכמו שאמר כ"ק אד"ש אין א הלכה אא"פ ללמוד פשט'לעך.

ולפענ"ד אין הכוונה בהשיחה להוציא את הענין מידי

פשוטו, דודאי שרבה ור"ז שתו יין כפשוטו, אך שתייתם יין בגשמיות הביאתם לענין של שתוי יין ברוחניות. ואי"ז ענין של חסידות דוקא, כ"א כן מפורש בשל"ה בנוגע למעשה בפועל, בשער האותיות אות ב' (פד, ב), וז"ל: "ואני מלמד זכות לקדושי אשר בארץ המה הגבורי' אשר מעולם אנשי השם ומשרתיו ששתו לפעמים הרבה יותר מדאי בסעודות גדולות בפרט בסעודות מצוה בודאי היתה כוונתם בזה לש"ש כי מתוך משתה היין הו' מבדחי טובא ומתוך כך אומרים ד"ת על השלחן הרבה מאוד וכפליים לתושיה ... ש"מ דמתוך שמחה מגלה החכם רזי התורה והטעם הוא כי ברבות השמחה יתחזק הכח השכלי שיש בנפש. ואז הוא יותר מוכן לגלות תעלומות חכמה וכהיא דאמרינן (בפ"א דיני ממונות) אגברו חמרא אדרדקי כי היכי דלימרי מילתא וכו' עד יין ניתן בע' אותיות וסוד ניתן בע' אותיות נכנס יין יצא סוד ע"כ רצו בזה שע"י משתה היין יצאו ד"ת הנקראת סוד שנ' סוד ה' ליראינו ...

ולכוונה זו יעשו ג"כ מקצת חכמי זמנינו י"ץ כי לפעמים אירע ששותי' ושכרו דודי' הרבה יותר מדאי כוונה אחת להם כדי שתחול השמחה בנפש ומתוך שמחת הנפש תחול רוח הקודש כאמרם ז"ל (ב"פ ע"פ) אין השכינה שורה לא מתוך עצלות וכו' אלא מתוך שמחה.

נמצא כוונת הגדולים אפילו כשותי' דרך שכרונת היא רצויה כי אין כוונתם בזה אל מלוי הבטן ולמשוך ביון את בשרם רק אל הדבר הטוב הנמשך מזה כמ"ש למעלה שעיקר כוונתם בזה לדרוש ולתור בחכמה כי בהתחזק הכחות הגופניות יתחזקו הכחות הנפשיות ויהי נא פי שנים ברוחניותם אליהם מבפעם אחר... עכ"ל.

וכן בנדו"ד, דודאי כאשר שתו רבה ור"ז יין כפשוטו הי' זה כדי לחזק כח השכלי שיש בנפש כדי שיוכלו לגלות תעלומות חכמה ורזי תורה. ועד"ז בנדב ואביהוא, דפשוט ששתו יין בגשמיות ואין דברי רש"י יוצאים מידו פשוטם. אבל ביחד עם זה פשוט, דמה ששתו בגשמיות לא הי' בשביל "מלוי הבטן כו" ח"ו, כ"א כמ"ש בשל"ה כנ"ל.

ונמצא דהביאור בחסידות בשתוי יין נכנסו כו' איננו פירוש נפרד מפירוש הפשוט, והוא רמז בעלמא, כ"א אדרבה - זהו פירוש וביאור להמעשה כפשוטו.

שוב הראני א' הערת כ"ק אד"ש בסה"מ תש"ח ע' 125. ע"ש.

אלא שעצ"ע קצת בנוגע ל"שחטי", איך היתה הכוונה בהשיחה, דמהאריכות ע"ד "אתרחיש ניסא" - שהנס הוא בזה שמפסיק מכלות הנפש לעבוד עבודתו נשמה בגוף - משמע, שלא

איירי כאן בנס תחית המתים כפשוטו. היינו שלא היתה מיתה בפועל, פירוד הנשמה מהגוף (כמו כנדב ואביהוא), כ"א כלות הנפש ע"ד הסיפור עם אדנ"ע, שנתבטל שייכותו לזמן ומקום,

אבל לפ"ז נמצא ד"שחטי"א אין פירושו כפשוטו כלל, כ"א רק להפירוש "אין ושחט אלא ומשך".

אבל אולי אפשר לפרש שהיתה כלות הנפש ממש, פירוד הנשמה מן הגוף (אלא שאופן המיתה לא היתה ע"י מעשה הריגה ח"ו, כ"א ע"י "ושחט - ומשך"). אלא שעיקר הנס הוא לא מה שמן השמים החיוו בפש ר"ז, כ"א מה שר"ז "הסכים" לזה.

וכמובן שנפק"מ בין ב' האופנים להלכה למעשה - אם גופו של ר"ז יש בו טומאה כו'. ואכ"מ.

הרב יעקב ליב אלטיין

- ברוקלין נ.י. -

ח. בשחת ש"פ שמיני, פ' פרה, ש.ז. בהביאור ברש"י ע"פ פשש"מ (פרשתנו יא, ב ואילך) מבאר השאלה שלכאורה מדוע לא נאמרה כל פרשת הבהמות הטמאות ישר אחרי מ"ת כיון שענין האכילה הוא דבר הרגיל מדי יום ביומו (והיו זקוקים לדעת מיד דינים אלו מיד אחרי מ"ת)?

ומבאר זאת (הנחות בלה"ק סי' ל"ח) וז"ל: ...במשך כל התקופה הסמוכה למתן תורה - חנו ישראל בסביבות הר סיני, כלומר, במדבר סיני... ומכיון שבמקום מדבר אינם בנמצא כלל בעלי-חיים... אין צורך להזהיר מיד על איסור אכילתן, מכיון שבלאה"כ לא היתה קיימת אפשרות לאכלם". עכ"ל. דהיינו שכיון שהיו במדבר ושם אין בעלי-חיים לכן לא הי' צריך להזהירם מיד כמ"ת כיון שבין כה לא אכלו מזה, ולכן הי' הציווי מאוחר יותר.

ויש להעיר מספר "טעמי המנהגים ומקורי הדינים". בעניני חג השבועות שמביא כמה טעמים למנהג לאכול מאכלי חלב כשבועות ובס"ק תרכ"ג מביא וז"ל: "עוד טעם, לפי שעד מתן תורה הותר להם בשר נחירה ובהמה טמאה, ועכשיו אחר נתינת התורה נצטוו על השחיטה ועל מאכלות אסורות ונאסרו כל הכלים ולא היו יכולים להגעיל הכלים בשבת ביו"ט, כי לכו"ע בשבת ניתנה תורה, ולא הי' להם מה לאכול והוכרחו לאכול מאכלי חלב" ... עכ"ל.

ועי' ג"כ בלקו"ש ח"ח ע' 58 בהערה *47.

משמע שסב"ל דהציווי על שחיטה ועל חיות טמאות הי' מיד בעת מ"ת, וגם משמע שהי' להם בשר בהמה טמאה בעת מ"ת.

אבל בזה אולי אפשר לומר דהכוונה שהכלים היו טמאים מבשר בהמה טמאה שאכלו עוד לפני שיצאו ממצרים. (ועכשיו היו צריכים הכלים כדי לאכול מבשר השליו).

חיים שאול שטיינמץ

ט. בשיחת ש"פ שמיני ש.ז. נתבאר מדוע לא תירץ רש"י שאלה המתעוררת בפשטות, והיא: מדוע לא נצטוו ישראל על דיני כשרות עד אחר יום השמיני למילואים, היינו כמעט י"א חודש אחר מתן תורה. ונתבאר, שדינים אלו לא היו נוגעים אז להלכה למעשה, מכיון שאכלו שליו ומן והחיות ובהמות ודגים הטמאים לא היו מצויים במדבר.

[והנה בהשקפה ראשונה אפשר לשאול, מדוע לא נאמר גם כאן את הענין ד"ניתנה תורה ונתחדשה הלכה", כלומר, מאי איכפת לן אם עד אז לא היו חייבים בדיני כשרות. נראה לקו"ש ח"י"ח ע' 364 על דרך זה לענין טבילת כלים,

ובכלל יש לחקור, ובפרט ע"פ פש"מ, האם מיד ביום מ"ת נאמר לכל ישראל כל ענין הנוגע להם בפועל מיד. וזאת לבד מהידוע שקיימו כל התורה עד שלא ניתנה בלאו הכי. ובפשטות, כל זמן שלא נאמר לישראל האיסור או המצוה לא חל עליהם החיוב. ואם נאמר שקיבלו הכל ביום הראשון, הנה נוסף לזה שזהו נס, הרי גם משה הי' מ' יום בהר כו' כדי ללמוד כל הפרטים].

ולכאורה, כדי לדחות ביאור זה, נאמר בהשיחה, שבזמן מתן תורה נעשו ישראל לממלכת כהנים וגוי קדוש, ואילו אכילת חיות ובהמות טמאות הוא ענין של טומאה וכו' (כמפורש בפרשת שמיני), ולכן אינו מובן מדוע היו מותרים באכילת דברים טמאים בזמן מתן תורה.

אמנם לכאורה הא גופא טעמא בעי, דאף שכבר בזמן נח הי' המושג דחיות ובהמות טהורות (על שם העתיד). וגם לגבי דיני קרבנות כבר נאמרו (בפשטות) דיני בהמות וחיות טמאות, מ"מ, מסתבר לומר, שחלות שם טומאה על בהמות וחיות אלו לגבי איסור אכילה וכו' לא חל אלא בזמן שחל עליהם האיסור, וא"כ, מהו ההכרח שבזמן מ"ת כבר צריכים להיות אסורים בזה. ברם מובן, שענין זה אינו פשוטו של מקרא, ועל פי פשוטו הטומאה היא ענין בפני עצמו מן האיסור, ואדרבה, היא סיבת האיסור*.

הרב משה ישראלי

- ברונקלין נ.י. -

(*) ראה רמב"ן שמיני יא, יג דחיות טמאות פועלות טבע

י. בהתוועדות ש"פ שמיני, עה"פ זאת החי' אשר תאכלו גו' שאל כ"ק אדמו"ר שליט"א, מדוע לא נאמרה פ' זו מיד אחרי מ"ת, דהרי לכל לראש היו צריכים לדעת מה לאכל ומה לא לאכל - בחיי היום יום -, ונאמרה רק כאן כמעט שנה שלימה אחרי מ"ת, וא"כ לכאורה לא ידעו במשך שנה מה מותר לאכל ומה אסור לאכל - דבר הנוגע ומוכרח בחיי יום יום -.

ותירץ כ"ק אדמו"ר שליט"א שכיון שהיו במקום מדבר ולא הי' בנמצא כלל חיות ועופות וכו', וא"כ לא הי' מן הצורך להזהיר על האכילה, ע"כ באו תחילה הענינים שהזמן גרמא - משכן וכו' - ורק אח"כ כשהתקרבו למקום ישוב - ארץ סיחון ועוג - והי' באפשרות לקנות מתגרי אומות העולם, ע"כ צוה להם עכשיו - בזמן שנעשה נוגע להם - החיות שמתרים ואסורים לאכל.

ולכאורה צריך להבין שהלא ידעו כבר ישראל עניני בהמות טהורות וטמאות לפנ"ז החל מנח שהקב"ה אמר לו "מכל הבהמה הטהורה תקח לך שבעה שבעה" ורש"י מפרש "הטהורה: העתידה להיות טהורה לישראל למדנו שלמד נח תורה". א"כ אנו רואים שהי' מסורת החל מנח איזה מין טהורה ואיזה מין לא, (והבן חמש למקרא זוכר מעשה נח עם התיבה), ובפרט על האבות למדנו שקיימו כל התורה כולה, ומעולם לא פסקה ישיבה מאבותינו במצרים, ע"כ לא הי' צריך הקב"ה לצוות מיד אחר מ"ת, - שהרי כבר ידעו מה לאכל החל מנח - . אלא שנאמר כאן ליתן שכר על הדמימה. ואין לומר שעכשיו עם האמירה ניתוסף להם הענין דמצווה ועושה - דהרי הוא מצווה ממ"ת, ד"מה שמיטה נאמרו כללותי' (ופרטותי') ודקדוקי' מסיני אף כולן נאמרו כללותי' ודקדוקי' מסיני" (רש"י ויקרא כה, א) א"כ היו כבר מצווה ממ"ת עפ"ז מוכן לכאורה פירושו של רש"י (ויקרא יא, ב) "את כולם השוה להיות שלוחים בדבור זה לפי שהושוו בדמימה וקבלו עליהם גזירת המקום מאהבה" לפיכך נאמר כאן,

ולפי"ז מתעורר השקו"ט, איך הי' הגדר דכנ"י ממ"ת שאז נתנה תורה עד שלמד משה כל הפרטים - באותן מצות שכבר הי' להם מסורת לפנ"ז - . ובפרט כאן שידעו כבר מלפנ"ז עניני טהורים וטמאים.

ולפי כל מה שביארנו לעיל לכאורה מוכן שהקב"ה לא צוה להם לבנ"י עד עכשיו מפני שכבר ידעו כל הדינים דטהורים וטמאים ממסורת. והא ראי' שהקריבו כבר קרבנות שמונה ימים

רע כמו אכזריות וכו'.

ואכלו מהם, והיו מצווים ועושים ממ"ת ולא נאמרה כאן אלא מפני שהשוו כולן בדמימה וכפירש"י.

דרך אגב מה שאמר הכתוב בדברים יב, כא, וזבחת גו' כאשר צויתך, מפרש רש"י "למדנו שיש צווי בזביחה האריך ישחוט והן הלכות שחיטה שנאמרו למשה מסיני". אם הכוונה להר סיני, שכללות ופרטות כל התורה נאמרה שם. או הכוונה למדבר סיני. וא"כ הכוונה הוא לפרשתינו, שהי' לפ"ע שנה אחר מ"ת, וצ"ע.

הרב אברהם ברוך יוניק

- ברוקלין נ.י. -

יא. בהתוועדות דש"פ שמיני ש.ז. בביאור הגמ' במגילה, במעשה דרבה ור' זירא, דאין הפי' שהזיקו בידיהם ח"ו, אלא שע"י שגילה לו סודות התורה שהיו ענינים נעלים ביותר, פעל בר' זירא כלות הנפש, עיי"ש.

ויש להעיר מפני דומה קצת מס' בן יהודע וז"ל: מיושב יותר כפי מה שפרשו בו המקובלים ז"ל דלא שחטי' בסכין אלא ע"י עסק התורה שהיו לומדין מתוך השמחה נתגבה עליו נפש רבה ומשכה ממנו נפש שלו, ומ"ש שחטיה מלשון זהב שחוט, וכיון שיצאה נפשו מגופו נתחכרה ונתקשרה באותו הכל של סודות התורה שלמדו וגילו בתוך השתיה, ועלתה למעלה עם הכל הקדוש ההוא של הסודות, והוא ע"ד שאמרו בסוף אדרא רבא על שלשה חברים של רשב"י וז"ל: דהא מילין עתיקין לתתא אתגלין ועד דאילין מתבסמן נשמתייהו באינן מילין נפקת נשמתייהו בנשיקה ואתקשרו בההוא פרסא וכו' ע"ש. ולמחר כעא רבה רחמי וחזר והמשיך לו נשמתו בגופו וחיה.

(וממשיך שם - דבזה ניחא לתרץ קושיא אחת, די"ל למה חשש בשנה האחרת, יניחו שומר שישב עמהם שלא ישתה כלל דאז אם יקום אחד מהם להזיק ימנע הנזק, וכפי ביאור המקובלים ז"ל ניחא דלא יועיל השומר בדבר זה).

* * *

בהתוועדות דש"פ צו ש.ז. בהנחה בלה"ק סעי' כז, הקשה מהו דיוק הלשון "חסרון כיס", והביא תירוץ המפרשים שמכיון שמדובר אודות קרבן עולה, שנקרבת כליל על המזבח ואין לכהנים חלק בבשרה - הרי זה "חסרון כיס" לכהנים.

אבל בפשטות אי אפשר לפרש כן ונותן שם ג' טעמים, עיי"ש. ויש להעיר מלקו"ש ח"ט פ' תצא (א) הערה 9 וז"ל: וע"ד "חסרון כיס" - שבפרש"י ר"פ צו (דנאמר דוקא בעולה

- דאין לכהנים חלק בבשרה). ע"כ.

ובפשטות י"ל, דהערה הנ"ל, קאי לפי פי' המפרשים, ולא נכנס שם לדיוק הנ"ל.

* * *

בהתוועדות דש"פ פקודי ש.ז. בביאור פרש"י נה' שכמות של כ"ט ככר (ופרוטרוט) של זהב לא הספיקה לכל המשכן, ולכן משה רבינו הי' צריך להוסיף משלו, ובהערה לסעי' כ"ה בהנחה בלה"ק כותב בסופו "שלאחרי שהביאו כ"ט ככר גו' זהב - לא נמצא אתם עוד זהב, ע"כ.

ולכאורה, צלה"כ - דהרי בתחיל' פ' פקודי בנוגע לחשבון הכסף כתוב בפסוק שאספו "...מאת ככר ואלף ושבע מאות וחמשה ושבעים שקל וגו'" ע"י ש"בקה לגלגלת מחצית השקל בשקל הקדש לכל העבר על הפקדים מבין עשרים שנה ומעלה לשש מאות אלף ושלושת אלפים וחמש מאות וחמשים".

הרי מובן, דע"י שרק האנשים למעלה מבין עשרים שנה, נתנו רק חצי שקל של כסף נתאסף יותר ממאה ככר כסף, א"כ אפי' אם נאמר שרק האנשים יותר מבין עשרים (אף שבנדנ"ד כולם יכלו לתת ואף פחות מבין עשרים) נתנו רק חצי שקל של זהב, הי' צריך להיות עכ"פ מאה ככר זהב (ולא רק כ"ט). ובפרט שבפ' בא יב, לה-לו מסופר איך שבנ"י שאלו ממצרים "כלי כסף וכלי זהב" באופן ש"וינצלו את מצרים".

ואפי' אם נאמר שכסף יותר מצוי מזהב, אבל מפרש"י בפ' בא יג, יג - שאין לך אחד מישראל שלא נטל הרבה חמורים טעונים מכספם ומזהבם של מצרים, א"כ, היתכן לומר שלא הי' לכל א', לפחות משקל של חצי שקל של זהב? א"כ, מהו הפי', שלאחרי שהביאו כ"ט ככר וגו' זהב, לא נמצא אתם עוד זהב?

מיכאל לונזניק

- תות"ל 770 -

יב. בשיחה לצבאות השם י' אדר ב! הנחה בלה"ק אות ט' כתב וז"ל: וכנוגע ליום הרביעי מספרת התורה שענינו המיוחד של יום זה שבו נבראו שני המאורות הגדולים המאור הגדול לממשלת היום והמאור הקטן (שגם הוא גדול בערך לכוכבים) לממשלת הלילה. עכ"ל.

לכאורה הרי רצה להסביר בקטע זה שגם הוא גדול בערך לכוכבים. שבהתחלה כתוב שני המאורות הגדולים ואח"כ כתוב המאור הקטן. לכאורה זה סתירה וע"ז מסביר שמ"ש המאורות

הגדולים, הכוונה גדול כיחס לכוכבים*.

רש"י בחומש בראשית א, טז. ד"ה המאורות הגדולים אומר: שווים נבראו ונתמעה הלכנה על שקטרגה ואמרה א"א לשני מלכים שישתמשו בכתר אחד, והשפתי חכמים מסביר את רש"י דק"ל דבתחלה כתוב שני המאורות הגדולים ואח"כ אמר את המאור הגדול.

לכאורה רש"י ענינו לבאר פשוטו של מקרא לבן חמש למקרא ובן חמש למקרא לא למד עדיין על המדרש הזה ולא ענינו של רש"י להביא מדרשים. והי' יותר חלק לומר מה שכ"ק שאד"ש אומר שמ"ש המאורות הגדולים הכוונה גדול בערך לכוכבים. ואפי' שעפ"ש"מ כתוב את הבריאה של הכוכבים אחרי המאורות הגדולים. וא"כ רש"י לא יוכל לומר שמ"ש גדולים הכוונה כיחס לכוכבים. שעדיין הם לא נבראו.

אבל אפ"ל בפשטות כמו כל הבריאה שמה שביום אחד כתוב דבר אחד לפני השני זה לא אומר שהוא נברא לפני"ז אלא היות שהתורה לא יכולה לומר הכל ביחד לכן התורה אומרת אחד אחד, ובפרט לפי מ"ש רש"י לפני"ז א. יד, ד"ה יהי מאורות, מיום ראשון נבראו וברכיעי צוה עליהם להתלות ברקיע וכן כל תולדות שמים וארץ. וכו' וא"כ מתעוררת השאלה למה רש"י לא מסביר שמה שכתוב המאורות הגדולים הכוונה שהוא גדול כיחס לכוכבים שהרי כבר הי' הכוכבים.

דוד משה ערנטרוי

- תות"ל 885 -

יג. בשיחת ש"פ שמיני פ' פרה ש. ז. (הנחה בלה"ק סי' כג-כד) וז"ל: "ענינו של ר' אברהם המלאך הוא כשמו מלאך וכו' ולכן לא הי' אצלו ענין של כלות הנפש להיותו תמיד בתנועה של מלאך". ע"כ.

שמזה מובן לכאורה שהטעם שאצל ר"א לא היתה כלות הנפש הוא משום שבפעם הי' תמיד בתנועה של רצוא ולא הי' בהתיישבות כ"כ.

לקמן מובא וז"ל: (והחילוק שבין וכו' שלאחרן ומשה

(*) אינו מוכרח, כי עדיין קשה למה כוללם ביחד "המאורות הגדולים", שמזה משמע יותר כפי' רש"י, רק הכוונה הוא מאחר שההוראה מהשיחה הוא משמש וירח, רוצה להדגיש מה מיוחד בשמש וירח יותר מכוכבים שלכן מהם דוקא כמו ההוראה בהשיחה. שו"ר בהנחת הת' שמציין שם בהערות 52-53 לפ' ראב"ע, ורש"י אינו לומד כך, ואולי מפני הנ"ל.

היו כלים רחבים (ההדגשה שלי) וגדולים יותר שלכן היו יכולים לקבל את עוצם הגילוי וכו' משא"כ נדב ואביהו כו' וע"ד המבואר לעיל אודות החילוק שבין ר' אברהם המלאך (ההדגשה שלי) ורבינו הזקן, ע"כ. שמזה מובן שהטעם שמשה ואהרן לא היו במצב של כלות הנפש הוא משום שהיו להם כלים רחבים ולקחו כל אור גם הכי נעלה באופו של התיישבות, וא"כ אינו דומה הסיבה של אי כלות הנפש אצל המלאך שהוא משום שהוא בתנועה של רצוא בלא"ה משא"כ במשה ואהרן שזהו משום שיש להם כלים רחבים, ואולי הכוונה בהשיחה מ"ש "וע"ד המבואר לעיל" הוא רק ההשתוות בין רבינו הזקן ונדב ואביהו שאצל שניהם לא הי' (עכ"פ באותו מעמד) הכלים רחבים, משא"כ בנוגע לר"א ומשה ואהרן שזהו מצד שני טעמים מחולקים.

הרב אפרים פיקרסקי
- מנהל בישיבה -

יד. בקשר לשאלת כ"ק אד"ש בהיחידות כללית יום ג' לפ' שמיני ש.ז. למה לא נחשבו הל' יום שלפני חגה"פ מיום י"ג אדר, בכדי שיהיו שלשים יום קודם הקרבת הפסח. ואולי יש לבאר, ובהקדים, דלכאורה בזמן שהינן מקדשין ע"פ הראי', איך שיין להחליט מתי מתחילין הל' יום שלפני החג, דאם יהי' חודש מלא, מתחילים הל' יום, ביום שלאח"ז. ומכיון שזהו ספק בתקנת חכמים, וספיקו לקולא, ע"כ אין לחייבו להתחיל ל' יום בי"ג אדר, דאולי יהי' אדר מלא, וע"כ נשאר על יום י"ד. וכן נשאר אף לאחר שנקבע הלוח. ומ"מ לענין חגה"ש אין כל ספק, דבין אם יהיו ניסן אייר שניהם חסרים או מלאים, הרי תמיד יום כ"א לעומר הוא ל' יום לפני החג. ולאחר תקנת הלוח, העמידנהו אז על יום קבוע בחודש. ועצ"ע.

(וצ"ע מ"ש אדה"ז "נמחמשה באייר", דמכיון שהל' יום כוללים גם יום המעשה, וכמ"ש התוס' בבכורות נז, ב. וכן מוכח מיתר התאריכים בסעיף זה, וא"כ הי' צ"ל "נמשש באייר". והי"ע).

וכן לענין י"ד באלול, הנה כסי' ת"ר ס"ד משמע מדברי אדה"ז, שחודש אלול הי' תמיד חסר, ורק שפעם אחת איחרו העדים לבוא, עיי"ש. וע"כ נקבע שפיר יום י"ד אלול להתחלת הלימוד.

* * *

(רכו) בדין ברכת התורה על שמיעת שיעור בראדיא. וכתבתי בדרך אפשר, אשר למ"ד שיש לברך על כתיבת דברי תורה, לפי שעושה מעשה, אולי ה"ה במעשה הפעלת הראדיא, וה"ה סרט קליטה (טייפ). והת' הנ"ל דחה סברא זאת, משום שלפ"ז יוצא "באם משהו אחר ה"י מדליק. אז אף ששומע הדברי תורה אי"צ לברך. וא"כ זה דחוי מעיקרו". ולא הבנתי כוונתו בזה, דאיה"נ, דזה שעושה מעשה דוקא הוא יכול לברך. ומי מכריחו להשוות דין המפעיל לדין שומעים אחרים.

ובאמת יש לדחות בפשטות מטעם אחר, דתינת בכתיבה, הרי הוא עושה מעשה בדברי התורה עצמן - דומה להדיכור כד"ת. משא"כ במפעיל טייפ וראדיא, שאי"ז אלא גרמא, ואולי גרמא דגרמא, ונדאי על מעשה זה א"א לברך.

בהמשך דבריו נותן עצה להשומע ד"ת מהראדיא שיכרך ויאמר קצת מילים וזה מספיק. ולצערי, הרי כנראה לא קלט כל השאלה. לא היתה כאן שאלה הלכה למעשה, וכמדומני שרוב האנשים המקשיבים לשיעור תניא בראדיא באידית, כבר כירכנו ברכה"ת בשחר.

השאלה היתה בפירוש השיחה מש"פ תרומה, בה מבואר מעלת הכח אדיר מששי"ב - ראדיא, ושהכלי המתאים לזה הוא (א) מקליט גשמי. (ב) ברכת התורה שמברכים בבוקר, שאז "קעו מען הערו און לערנען" התורה הנלמד ע"י גלי הראדיא.

ותמהתי מה שייך שמיעה זו לברכה"ת. ונכנסתי בדוחקים להראות צד חיוב ברכה"ת בשמיעה זו. והרי גם אם יאמר איזה מלים, הרי ברכתו על המלים תחול, אך לא על שמיעתו השידור. וא"כ עדיין יקשה, איך הוי ברכה"ת כלי להעלות כו' כח אדיר הנ"ל. וצ"ע.

הרב לוי יצחק ראסקין
- ברוקלין נ.י. -

טו. בשיחת ש"פ שמיני, פ' פרה ס"ל ואילך נת' בארוכה הא דאיתא כגמ' "רבה ורכי זירא עכדו סעודת פורים בהדי הדדי ואיבסום, קם רבה שחטי' לרכי זירא כו'" שרבה פעל בר' זירא כלות הנפש, ומ"ש "קם רבה שחטי' לר"ז" היינו ע"פ מרז"ל "אין ושחט אלא ומשך" - משיכה לדרגא נעלית ביותר, עיי"ש בארוכה.

ושמעתי לחקור האם ה"י ל"י לר' זירא גדר מיתה?

וראה ברכי יוסף אה"ע סי"ז ס"א שנסתפק באשת ר' זירא האם ככהאי גוונא אשתו צריכה קידושין מחדש דהא בשעה שהי' מת היתה אשתו מותרת לכאורה להנשא דמיתת הבעל ה"י מתיר

לה. עיי"ש.

לאח"ז ראיתי בס' גן רוה עה"ת (לר' חנוך העניך ערזאהן) פינחס שכתב בענין הנ"ל: ונראה לעניית דעתי דיש לפשוט זאת מהא דאיתא במדרש דבשעת מתן תורה פרחו נשמתם של ישראל. והנה איתא בגמרא דהא דכתיב שובו לכם לאהליכם דהתיר להם מצות פרישה, ולא מצינו דהיו צריכים קידושין מחדש דהא כאן היו כולם מתים, אלא על כרחן דבכהאי גוונא אם מת ואח"כ נחלי' אין אשתו צריכה קידושין מחדש דזיקה הראשונה עדיין לא פקעה. עכ"ל.

[והנה על עצם ראיתו יש להקשות דהרי במ"ת היו בנ"י בגדר גרים, וגר שנתגייר כקטן שנולד דמי, וא"כ צריכים קידושין מחדש, ולהעיר גם מ"משך חכמה" ואתחנן ה, כז דהביא מ"ש החת"ס מהיכן הוציאו חז"ל (ביבמות כב, א) דגר שנתגייר כקטן שנולד דמי, וכתב ה"משך חכמה": "ולדעתי פשוט, דיצא להם דמסתמא ה' ליוצאי מצרים נשים הרבה שהיו מאותן שאין בני נח מוזהרין עליהן, ועמרם יוכיח שגדול הדור ה' ונשא דורתו ... ואיך אמר רחמנא אחר מתן תורה "שובו לכם לאהליכם" - ואין אהלו אלא אשתו (מו"ק ז, ב) - הלא אלו שנשאו קרובותיהם צריכים לפרוש מהם! ועל כרחן דגר שנתגייר כקטן שנולד דמי". עכ"ל. ועיי"ש].

ואולי יש להביא סמוכין לזה שלא ה' בגדר מיתה ממש מהמבואר בחסידות, דהנה איתא במדרש (פרדר"א פל"א קרוב לסופו. דח"א ס, א (תוספתא)) דבעת העקידה "פרחה ויצאה נשמתו של יצחק", ולאח"ז היתה אצלו תחיית המתים (עיי"ש).

ומבואר בשעה"ת לאדהאמ"צ ח"א ד"ה אחרי ה"א תלכו פל"ח וכד"ה אחרי מות תרמ"ט פי"ב ד"לא נשאר נפשו בגופו רק קסטא דחיותא כלכד שיוכל לחזור נפשו אליו כשיחזרהו לו כו".

דהיינו דמש"כ במדרש שפרחה נשמתו ולאח"ז ה' צ"ל תחיית המתים, אין הכוונה שה' בגדר מיתה ממש, אלא שנשאר בו קסטא דחיותא כו' (וראה לבו"ש תולדות ש. ז. ס"ה).

ועפ"ז אואפ"ל בר' זירא דהגם שאופן הכלות הנפש שלו ה' באופן ד"שחט"י" - אין הכוונה דמת ממש (ע"ד נדב ואביהו), אלא שנשאר בגופו קסטא דחיותא. ועפ"ז לא ה' בו גדר טומאה לכאורה. ועדיין יל"ע בכ"ז. (ולכללות הענין יל"ע גם בלקו"ש ח"ח ע' 239 ואילך).

אהרן לייב ראסקין

- תות"ל 770 -

טז. בהתוועדות דש"פ שמיני (הנחה בלה"ק סעי' ל"ח) מבאר כ"ק אד"ש למה לא נצטוו ישראל על האיסור דאכילת חיות ובהמות שאינם טהורות מיד לאחר מ"ת כי בתקופה זו לא הי' ענין זה כנוגע למעשה בפועל: כי בתקופה הראשונה חנו ישראל סביבות הר סיני. במדבר סיני, ובמקום מדבר אינם כנמצא כלל בעלי חיים, אז אין צורך להזהיר מיד על איסור אכילתם, מכיון שבלאה"כ לא היתה קיימת אפשרות לאכלם.

ובנוגע לנחש שנמצא במדבר... הרי הבן חמש למקרא יודע שבצאתם ממצרים הלך לפניכם "עמוד ענן" שתפקידו הי' לנחותם הדרך וכן להרוג נחשים ועקרבים. עכ"ל"ק.

אמנם צריך להבין: דהנה מציווי הקב"ה למשה - לבניי על נדבת המשכן (פ' תרומה בתחילתה) הכתוב מונה שם יג (אג טו) דברים, ובין הדברים שנמנו שם: מונה הכ' "ועורות תחשים"... ומפרש רש"י עה"פ "מין חי" ולא היתה אלא לשעה...". ולכאורה הי' צריך הקב"ה לצוות על אכילת חי' זנ אם כשרה או לא?

ואוא"ל ע"פ דברי רש"י הנ"ל ש"ולא היתה אלא לשעה", שמכיון שנעשה נס מיוחד עבור המשכן - בזה שלא היתה אלא לשעה, אזי בנ"י ידעו שזה רק עבור המשכן ולא לדבר אחר ולכן לא הוצרכו לצווי ע"ז.

ברוך הרץ

יז*. בלקו"ש פ' שמיני (סעי' ג' ואילך) מתרץ למה הי' צריך אהרן להוסיף "ק"ו ממעשר הקל", כי לפי שיטת הש"ס, קדשי שעה הם חמורים יותר מקדשי דורות, ומביא רא' לזה מהך דפסחים פג, א, דרבנן לא ילפי הדין דחטאת שנכנס דמה לפני ולפנים דפסול, משעיר דר"ח שביום השמיני, דדורות משעה לא ילפינן, ומבאר דלכאורה אף דלא ילפינן מ"מ מהו ההכרח לשנות ולהחמיר בשעה, הרי מוכח מזה דקדשי שעה הם חמורים, ולכן רק שם פסול, (ובהערה 23 כתב די"ל דגם ריה"ג מודה בזה, אלא דכאן איירי בשעיר ר"ח שעצם הקרבן היא לדורות), ולכן הוצרך אהרן להוסיף "ק"ו ממעשר הקל" דאי אפשר לומר דאם שמעת בקדשי שעה אין להקל בקדשי דורות כי אדרבה, הרי קדשי שעה חמורים מדורות, וא"כ בודאי צ"ל דמותר לאכול שעיר ר"ח באיננות, ולכן הוצרך לומר משום מעשר הקל, ואח"כ מבאר הטעם דקדשי שעה חמורים, משום דכיון שכל ענינם הוא פעולה לדורות, ע"ד הקרבנות בימי המילואים שהיו לחנך המשכן, אי"כ כאן כנוגע יותר שיהי' הכל בתכלית השלימות וכו' ואי אפשר ללמוד מזה לקדשי דורות, עכתוה"ד, ועיי"ש בארוכה יותר.

ואפשר להביא דוגמא לזה במ"ש בגליוני הש"ס להגרי"ע שכתב כא"ב, (מובא ג"כ בלקו"ש חכ"א פ' ויקהל (א) ע' 241) שמתרץ קושיא הידועה דלמה היו צריכים כלל הנס חנוכה הרי טומאה דחוי' בציבור? ומתרץ דכיון דהי' אז חנוכה הבית, והוא דבר התחליי וראשיי לכל הבא אחריו, לכן הוצרך שיהי' בטהרה גמורה, לא בדחילת טומאה, ומביא רא' לזה ממה שמבואר בבבלי התוס' עה"ת פ' שמיני, דלחן הדיוט כיום שנמשח לעבודה אסור בטומאת קרובים ככהן גדול, והטעם בזה הוא דכיון דהוא חינוכו והתחלתו צריך שיהי' בטהרה לגמרי, ועד"ז כתב בחי' הר"ן ר"ה יג, א, ד"ה מהיכן, דאע"ג דעומר כשר גם מעבר הירדן, מ"מ כיון דמצוותו לכתחילה מיהודא, אין נראה לומר שעומר ראשון הי' שלא כמצוותו, עיי"ש, והכוונה ג"כ כנ"ל דכיון דהי' הראשון שהוא שורש הבא אחריו, בודאי הי' בשלימות, ומביא ג"כ בנוגע ל"חטאת נחשון" שכתב רש"י ע"ז בזבחים ט, ב, בד"ה עיקר חטאת, שכתב ע"ז: "שורש החטאת שהיא היתה חטאת יחיד ראשונה", וכיון שהוא דבר שרשיי ועיקריי צריך שיהא כתיקנו לגמרי, עכתו"ד, וכעין זה כתב ג"כ בשו"ת כנף רננה חאו"ח סי' ע"ז בשם שו"ת מראה יחזקאל, וזהו כהמבואר בהשיחה דקדשי שעה שענינם לפעול על אח"כ לדורות חמורים יותר.

ב) והנה בהשיחה מבואר דכן הוא דעת הש"ס כרכנן דפסחים, וי"ל שגם ריה"ג מודה בזה, ויש להעיר בזה ממה דפליגי רב ושמואל במנחות יט, ב, אם אפשר ללמוד דצריך קמיצה ביד דוקא ולא בכלי לדורות ממ"ש "וימלא כפו ממנה" ביום השמיני, דשמואל סב"ל דאין למידים דורות משעה, ורב סב"ל דילפינן דורות משעה, ועי' בס' ליקוטי הלכות שם דלהלכה נקטינן כרב, דהילכתא כוותי' באיסורא, ועי' ג"כ בשפת אמת שם שכתב דמסתמא הלכה כרב, הרי דלהלכה סבירא לו דילפינן דורות משעה, ולפי הנ"ל דילמא רק בקדשי שעה הי' קפידא בזה ולא לדורות?

ועי' ג"כ במנחות נו, א, ונט, א, אם ילפינן בקדשי שעה דביום השמיני, דצריך סמיכה, וצפון, ולבונה, מקדשי דורות, ומסיק שם דשעה מדורות לא ילפינן, ולכאורה אי נימא דקדשי שעה הם חמורים, הי' צ"ל דילפינן קדשי שעה מקדשי דורות דצריך סמיכה וכו'.

ועי' בס' ראש המזבח זבחים מח, ב, שעמד על המבואר בגמ' כנ"ל ד"שעה מדורות לא ילפינן" ומקשה דהכא משמע דפשיט להגמ' דלא יליף שעה מדורות, ובפ"ק דסנהדרין (טו, ב) איבעי' להו שור סיני בכמה מי גמר שעה מדורות? ומתרץ דשאני התם דאין סברא לחלק, אבל בקדשים אפשר דקדשי שעה

קילי, ולכן יתכן דקדשי שעה לא בעי צפון ולא סמיכה, ולכן אומר בגמ' בפשיטות דשעה מדורות לא ילפינן, עי"ש.

ואולי אפשר לומר דישנם בזה ב' אופנים: (א) ענין של קולא וחומרא, כגון בהך דפסחים דחטאת שנכנס דמה לפני ולפנים פסול, דזהו חומרא, בזה אפ"ל דגם רב מורה דלא ילפינן דורות משעה ומצד טעם הנ"ל, דכאן כיון שהוא פועל על דורות, אפ"ל דרק בשעה החמירו, ועד"ז בהקולא דמותר לאכלו באנינות, ג"כ הי' צריך ללמוד להקל בקדשי דורות, ולכן הוצרך לק"ו ממעשר הקל, (ב) דברים שאינם ענין של קולא וחומרא, אלא פרטים בסדר העבודה, ואפ"ל דאם בעינן סמיכה וצפון וכו' אין זה ענין של חומרא, אלא פרטים איך לעשות העבודה, ולכן בזה סב"ל להגמ' דשעה מדורות לא ילפינן, דדילמא אופן העבודה בקדשי שעה צ"ל באופן אחר (לא כמ"ש בראש המזבח כנ"ל דסמיכה וכו' הוה חומרא), ועד"ז אפ"ל דדין זה דבעינן קמיצה ביד דוקא ולא בכלי, גם זה אינו ענין של חומרא, אלא הוא פרט באופן העבודה, ודוקא בזה סב"ל לרב דדורות משעה ילפינן, דבזה אין סברא לחלק, אבל כשתלוי בחומרא וקולא, לכו"ע אי אפשר ללמוד חומרא לדורות משעה, ולפי"ז יהא ניהא דאפ"ל דגם רב סב"ל כרבנן דפסחים, כיון דשם ה"ז חומרא.

נוסף לזה י"ל דכוונת השיחה במ"ש דשיטת הש"ס דקדשי שעה חמורים, הכוונה רק בהש"ס דזבחים כדעת ר' נחמי' דאהרן הוצרך לק"ו ממעשר הקל, והא דהובא מפסחים הכוונה רק להביא רא' מדעת רבנן דסב"ל כן, אבל ממה שלא הוזכר כלל דעת רב, שחולק ע"ז וכתבו באחרונים שהלכה כמותו, מסתבר יותר לומר כהנ"ל דבעינן של קולא וחומרא וכו' גם רב מורה דלא ילפינן).

(ג) אבל לכאורה אכתי צריך ביאור, דכיון דאיתא בגמ' ד"שעה מדורות לא ילפינן", ושם לכאורה לא שייך הך הסברה דזהו משום דקדשי שעה חמור יותר, לכן לא צריך סמיכה וכו' וא"כ כצ"ל דהפי' בזה הוא, דכיון דקרנן זה הוא לשעה דרי הוא בגדר אחר לגמרי, ואי אפשר לדמותו לקדשי דורות, ואין זה תלוי בחומרא וקולא וכו', א"כ גם בדעת רבנן בפסחים י"ל כן דאינו משום חומרא וקולא, אלא דאי אפשר לדמותם זל"ז, וא"כ מנלן לחלק בזה ב' חלוקות, דלפעמים אמרינן דדורות משעה לא ילפינן משום קולא וחומרא, ולפעמים אי"ז משום קולא וחומרא, אלא משום שהוא סוג אחר לגמרי דאי אפשר לדמותם זל"ז, ויל"ע.

(ד) ועי' באור הישר מנחות יט, ב, שהקשה דאיך סב"ל לרב דדורות משעה ילפינן (ובתוס' שם מכואר דלפי"ז גם שעה מדורות ילפינן) א"כ מה יענה להבדליה דדף נו, א, ונט, א,

דשעה מדורות לא ילפינו? ומתרץ דאפשר לומר דפליגי בזה תנאי בהך דפסחים פג, א, (המבואר בהשיחה) דלדעת רבנו לא ילפינו, ורב סב"ל כריה"ג דילפינו (ולפי מה דמסקינו בזבחים פב, א, דריה"ג לדבריו דר"ע קאמר, אפשר דגם ר"ע סב"ל דילפינו דורות משעה), והברייתות הוא כדעת דרבנן עיי"ש.

אבל אי נימא כמ"ש בההערה דגם ריה"ג מודה בזה וכאן שאני דהוא שעיר ר"ח וסב"ל דלא ה"י זה הוראת שעה, מובן דאין לתרץ כדבריו, אבל עיי"ש דמביא עוד מקומות דאפ"ל דפליגי בזה תנאי.

ועי' ג"כ בתוס' מנחות שם בד"ה ושמואל, שהקשו לרב דיליף דורות משעה איך יתרץ הך דזבחים דאמר אהרן למשה אם שמעת בקדשי שעה שמא לא שמעת בקדשי דורות, הלא ילפינו דורות משעה, ותירצו בתוס' דהפ"י הוא שמא שמעת בקדשי דורות אינו כן עיי"ש. אבל לפי השיחה אפ"ל דלא קשה קושיית התוס', כי עיקר קושייתו היתה מצד ק"ו ממעשר הקל, וא"כ דילמא ה"י זה רק הוראת שעה בקדשי שעה, ועי' ג"כ בשפת אמת שם.

הרב אברהם יצחק כרוך גערליצקי
- ר"מ כישיבה -

יח*. בלקו"ש חכ"א בשיחה לפ' זכור (עמ' 195) מבאר שמלחמת עמלק היתה רק בנוגע לבחי' ו"ה של שם הוי' ולא לבחי' י"ה וז"ל: "עיקר מלחמת עמלק איז - אויף דעם ענין פון פועל ממש. אויף מוחין אליין - בחי' י"ה - איז ער ניט אזוי מנגד. אים ארט ניט אזוי שטארק דער יודע את רבונו אז מהאט (נאר) א פארשטאנד אין אלקות, ער וויל אבער אז דאס זאל ניט פועל זיין אויף מידות שכלב (וואס כרענגען צו) מחשבה דיבור ומעשה (בחי' ו"ה).

ולכאורה במאמר ד"ה זכור את אשר עשה כו'. (ש"פ זכור ש.ז.) מובא בזה"ל: "והיינו דהגם שיודע את רבונו, מ"מ עושה את תפקידו לכוין למרד כו. ובספירות הוא ענין ספירת הכתר, דלעו"ז (וכנודע שמכיון שהאדם נברא שיהי' בעל בחירה "ובחרת בחינים" לפיכך זל"ז עשה אלוקים). היינו שהוא מנגד לא רק למידות דקדושה ולא רק למוחין השייכים אל המידות ולא רק למוחין מצ"ע אלא שהוא בבחי' כתר ומקיף שלמעלה ממוחין (ע"כ).

היינו משמע שמלחמת עמלק הוא גם בנוגע למוחין (שכנוגע

למוחין השייך למדות. אפשר ללמוד בשיחה הנ"ל שגם כזה נלחם עמלק וראה מה שכתבתי בגליון כח. ואיך אומר בשיחה שהמלחמה היא רק בנוגע לבחי' י"ה ענין המידות.

ועוד, ששם בשיחה ס"ד (עמוד 193). מבאר שענין עמלק הוא שיודע את רבונו ומתכוין למרוד בו. ובהערה שם מקשר את עמלק עם בלעם הרשע. ולכאורה בלקו"ש חכ"א בשיחה נארא (ב) (עמ' 40) כתוב וזלה"ק: "...ווייל "יודעים ומשיגים". אז דער אויבערשטער איז "חיותם וקיומם". ובמילא זיינען זיי ניט מורד אין דעם אויבערשטן, ווי בלעם האט געזאגט "לא אוכל לעבור את פי ה'". ע"כ.

משמע מכאן שיודעים את ריבונום ואינם מתכוונים למרוד בו. וצ"ע.

מנחם מענדל פרידמן

יט*. בהמאמר ד"ה וידבר הוי' גו' זאת חוקת התורה ש.ז. מבואר איך שפרה אדומה היא כללות כל התורה כולה ומסביר בארוכה איך שכללות הענין דתומ"צ הוי"ע דלעכדה ולשמרה שזהו"ע רצו"ש.

ולבסוף מסיק שעפי"ז יובן מה שפ"א היא כללות כל התורה כולה כי כל ענין תומ"ץ ה"ה מפני שנתאנה הקב"ה להיות לו ית' דירה בתחתונים וזהו"ע חוקה שלמעלה "נתאנה", ועיקר הכוונה ה"ה תחתונים דוקא.

ואח"כ ממשיך שזהו"ע עבודה שריפת האפר שמבטל עצמו באופן כזה שנשאר רק עצם מציאותו "אני נבראתי לשמש את קוני".

וממשיך שבפרטיות הוי"ע שריפת כל עניני בלתי רצוים של הנה"ב ונשאר רק כח המתאנה שנתפהך לקדושה,

וז"ל: (א) כשמסיק שפ"א ה"ה כללות כל התורה לכאורה לפי כללות המשך המאמר הי' צ"ל כיאור איך שענין רצו"ש בפ"א הוא יותר מבטל תומ"ץ, אבל זה שהוא חוקה, ונתאנה להיות לו דירה בתחתונים, וחוקת פרה ה"ה למע' מטנ"ד הגא ענין נוסף לכאורה?

(ב) הענין בעבודה שמבטל כל מציאותו ונשאר רק עצם מציאותו הוי"ע כללי בעבודה ולכאורה אינו ברור מהו הקשר לכל הענין והכיאור ברצו"ש.

ג) מהו הקשר בין ענין זה בעבודה לענין השני בעבודה ששורף ומבטל הענינים בלתי רצוים ונשאר רק הכח המתאווה שמתהפך לקדושה?

ולכאורה הביאור בכ"ז עפ"י ההדגשה בלקו"ת פ' חקת שפרה אדומה הוא כללות ענין רצו"ש שממנו הכח לרצו"ש בכל עניני תומ"ץ חמץ וע"ד השידוך יצחק ורבקה הוא כללות ענין מ"ת וב"ן שממנו נמשך כל ענין יחוד מ"ה וב"ן.

והביאור בזה לכאורה דהנה מבואר בדא"ח שענין הרצו"ש הוא: שמצד ענין הגילויים יש לו רצוא והעלאה ואינו רוצה לירד כי כל יום שלמטה יותר ה"ה בהעלם יותר, אבל מצד העצמות אדרבה נעוץ תחילתן בסופן ומצד זה ה"ה יורד למטה.

הנה שתי תנועות אלו ישנו לפ"ע בכל עולם ובכל דרגא וענין לפי ענינו כי ישנו המעלה והמטה, אור וכלי, חכמה ומלכות וכיו"ב ומצד בחי' הגילויים באותו העולם ה"ה עולה, ומצד בחי' העצמות ה"ה יורד למטה דוקא כי במל' דאצי' ומל' דבריאה ומל' דיצירה וכו' ישנו ענין העצמות ולכן אפ"ל יש מאין, אבל מאידך גיסא מצד ענין הגילויים ה"ה בהעלם ביותר.

וא"כ נמצא שאמיתית ושליומות ענין רצו"ש ה"ה בעוה"ז הגשמי דוקא כי אמיתית ענין העצמות ממש ה"ה למטה דוקא א"כ אמיתית ענין ה"שוב" ואמיתית עבודת "רצו"ש" ה"ה למטה בעוה"ז הגשמי שלמטה מכל ענין הגילויים דוקא כי נמשך מעצמות שלמע' מכל ענין הגילויים. ולמטה בעוה"ז גופא ה"ה בתכלית השלימות בעבודה כזה שאין שם שום טו"ד ושום גילויים, וזהו חוקים ובפרט חוקת פ"א שהיא למע' מטו"ד לגמרי אפי' יותר משאר חוקים.

ולפי"ז מובן מה שמסיק הטעם שפ"א ה"ה כללות ענין הרצו"ש מצד נתאוה להיות לו דירה בתחתונים, כי זהו הטעם על ענין ה"שוב" בכל דרגא אבל כמ"ש בשלימות בתכלית ה"ה דוקא בעוה"ז, ובפ"א דוקא מצד שהיא בלי שום טו"ד מכל וכל, ומרצו"ש זה כמ"ש בשלימותה נמשך הכח וענין רצו"ש וכמ"ש בשאר דרגות וענינים ותומ"צ שהוא באופן פרטי ענין של גילויים ועצמות.

ועפ"י"ז יובן הקשר לעבודה כזו שמבטל א"ע ונשאר רק "אני לא נבראתי אלא לשמש את קוני".

כי מבואר בדא"ח (וראה בלקו"ש ח"ג עמוד 990) שאיך אפ"ל רצוא בלי שוב זהו כשעבודתו הוא מצד "קרבנת אלקים לי טוב" משא"כ כשעבודתו ה"ה רק בשביל רצה"ע י"ל אצלו השוב כי זהו רצה"ע, אעפ"י שבגילויים חסר לו, וא"כ אמיתית

ושלימות ענין רצו"ש הוא ע"י עבודה כזה שאינו עובד ועולה למעלה כדי לרוות צמאון נפשו כ"א עולה מצד רצה"ע לבד, וזהו"ע שמבטל כל מציאותו ז.א. גם מציאותו הרוחני וכל עבודתו ה"ה רק למלאות רצה"ע "אני לא נבראתי אלא לשמש את קוני".

ובפרטיות זהו העבודה ששורף עניני' בלתי רצויים ונשאר כח המתאווה שמהפכו לקדושה, כי הנה מבואר בדא"ח שישנו ב' אופני עבודה עבודת נפה"א עם עצמו וע"י הגילוי של הנה"א ממלא מתבטל הנה"ב, וישנו העבודה עם הנה"ב לבררה ולזככה, שזהו כדוגמת רצוא ושוב, כי עבודת נה"א עם עצמה ה"ה עבו' נעלית יותר ורוחני יותר והו"ע נהורא חיורא משא"כ עבודת הנה"א עם הנה"ב ה"ה עבו' לא כ"כ נעלית כי צריך לירד לברר הנה"ב והו"ע נהורא אוכמא והו"ע רצו"ש,

א"כ כשמבטל עצמו מכל וכל ועובד רק למלאות רצה"ע ה"ה עוסק בעבודת שוב, שכפרטיות זהו"ע שמשתדל להפך כח המתאוות של הנה"ב ולא שהנה"ב יתבטל ע"י גילוי אור נה"א רק בדרך ממילא ואז אין הנה"ב - המטה - מתברר ומתהפך לקדושה.

הרב שלמה זלמן מאיעסקי
- ברוקלין נ.י. -

ה י ר ס י ר ס

כ. כ' תמוז: "שלשה מיני התבוננות הם: ...ג) שכתפלה ענינה הרגש האלקות שבהענין שלמד."

להעיר מרמב"ם סה"ל נחלות: אע"פ שאין האפוסטרופוס צריך לעשות חשבון... צריך לחשב בינו לבין עצמו לדקדק ולהזהר הרבה מאביהן של אלו היתומים שהוא רוכב ערכות... תם ונשלם בעזה"י.

י"ט תשרי: "איתא שכל השנה באמרו בש"ע ואת כל מיני תבואתה לטובה - צריך לכוון לחטים למצה ואתרוג - במקום אחר נזכר מלבד הנ"ל גם יין לקידוש - ואז במילא תהי' כל תבואתה לטובה."

להעיר שבימים אלו (ט"ו תשרי) מתחיל ב' חדשים זרע (לדעת ר"י). ועפ"ז קומט אויס שגמר הגידול שלהם הוא לפי הזמן שצריכים בשבילם. וראה גמ' בכורות ח, א: ששה חדשים וכנגדם באילן תבואה (חטה - פירש"י) וכשתדיק בהלוח תמצא שזהו י"ח אד"ש (גמר ו' חדשים) וראה הפתגם ליום זה: ...

... צריכים ללמוד בכל יום תושב"כ עם פירש"י שזהו תרומות
מדרשי רז"ל... וראה בכ"מ בענין תרומה שחטה אחת פוטרת כל
הכרי כו'.

ועד"ז לגבי גפן (יין) איתא בגמ' הנ"ל: חמשה חדשים
וכנגדם באילן גפן. כד דייקת בהלוח נמצא שהוא י"ח אדר א'
(ובהפתגם שם): כברכה מעין שלש אם שתה יין ואכל פירות מז'
המינים, חותם: ועל פרי הגפן ועל הפירות...

ומכאן אנו רואים עד כמה מדויקים הענינים שבהלנה.

הרב מיכאל אהרן זעליגזאן

- ברוקלין נ.י. -

לזכות

כ"ק אדמו"ר שליט"א

יהי רצון אשר השם יתברך יחזק בריאותו
ויאריך ימיו ושנותיו בטובה ומתיקות
ויצליח בהצלחה רבה ומופלגה בכל עניניו ופעולותיו הק'
וינהיג את כל ישראל ואת אנ"ש בפרט
בהצלחה מרובה ויוליכנו קוממיות לארצנו נא

נדפס ע"י

א' התמימים